

SERBEST MESLEKİ FAALİYETLERİN TİCARET KANUNU KARŞISINDAKİ DURUMU

Prof. Dr. Akar ÖÇAL

I. GİRİŞ

Serbest mesleki faaliyetler, insan unsurunun fikri yönden önemli olduğu faaliyetlerdir (1). Başka bir deyişle, bu çeşit faaliyetlerin bariz özelliği, tamamen fikri karakter taşıyan bir çalışmayı gerekli kılması ve müşterilerle ilişkiler açısından şahsi itimadı kapsamakta olmasıdır (2). Bu sebeple, burada, devri kabil olmayan bir müşterilik durumu (3) ve bir gerçek sosyal görev söz konusu (4) olup; mesleki faaliyet amacı ön plandadır (5). Serbest meslek faaliyeti sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi ya da mesleki bilgiye yahut ihtisasa dayanır (6). Serbest meslek sahipleri,

-
- (1) JOSEPH HAMEL/GASTON LAGARDE: *Traité de droit commercial*, T.I, Paris 1954, s. 409.
 - (2) ALFRED JAUFFRET: «*Actes de commerce*», Répertoire de droit commercial et des sociétés, T.I, Paris 1956, No. 112.
 - (3) GEORGES RIPERT: *Traité élémentaire de droit commercial*, I, cinq. éd. Paris 1973, s. 96.
 - (4) JAUFFRET, No. 112.
 - (5) MAHMUT TEVFİK BİRSEL: *Ticari İşletme Hukuku*, C. I, İzmir 1970, s. 84.
 - (6) Bkz. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun (RG. 6-1-1961 - 10700) 202 sayılı kanunla (RG. 28-2-1963 - 11343) değişik 65/II. maddesi.

mesleki faaliyetlerini icra ederken, müşterilerine bağlı değildirler, onlardan emir ve talimat almazlar, hareket serbestisini haizdirler (7).

Başlıca vasıflarını belirttiğimiz serbest mesleki faaliyetlerin Ticaret Kanunumuz (8) karşısındaki durumunun kesinlikle ortaya konulmasında yarar vardır. Gerçekten, bir kere bu çeşit faaliyetlerle uğraşanların sayıları hayli kabarıktır. Öte yandan, Ticaret Kanunumuz bu çeşit faaliyetlerin bir kısmı hakkında (9) hiçbir hüküm ihtiva etmemektedir (10). Nihayet konuya dikkatlice eğilindiğinde, bazı serbest meslek erbabının, şeklen, ticaret yapmakta olduğunu gösteren davranışları söz konusudur: Meselâ dışçilerin müşterilerine alet olarak sattıkları bazı maddelerin yapımında kullandıkları malları piyasadan satın almaları buna örnek olarak gösterilebilir (11). İncelememizde, güzel sanat faaliyetleri (12) dışındaki başlıca meslek faaliyetlerini ele alarak, bunların, Ticaret Kanunumuz karşısındaki durumlarını ortaya koymaya çalışacağız.

II. TİCARET KANUNUMUZ KARŞISINDA SERBET MESLEKİ FAALİYETLER

1. Genel Olarak :

TK. 12 ve 13. maddeleri «ticarethane», «fabrika» ve «ticari şekilde işletilen diğer müesseseler» kavramlarını açıklığa kavuştur-

-
- (7) RECEP TURGAY: **Gelir Vergisi Kanunu ve Tatbikatı**, Üçüncü Bası, İstanbul 1967, s. 487.
- (8) RG. 9-7-1956 - 9353.
- (9) TK.13/1,2. maddesi güzel sanatlara ilişkin müesseseler konusunda bir hüküm ihtiva etmekte olduğundan, bu kavrama giren (bkz. bu inceleme, dipnot:12) faaliyetlerin durumu daha aydınlıktır. Halbuki Fransız hukukunda genellikle güzel sanatlara ilişkin faaliyetler de serbest meslek faaliyetleri içinde inceleme konusu yapılmaktadır, bkz. HAMEL/LAGARDE, s. 409, 410, RIPERT, s. 97; ROGER SAINT-ALARY: «*Théorie générale des actes de commerce*», *Juris-classeur commercial*, T. VIII, Paris, No. 165 vd.
- (10) Bkz. 12-11-1947 gün ve E.15/K.22 sayılı içtihadı birleştirme kararı, RG. 16-1-1948 - 6807.
- (11) HAMEL/LAGARDE, s. 409; JEAN ESCARRA: **Manuel de droit commercial**, I, Paris 1947, s. 66. Ayrıca bkz. dipnot: 10'da anılan içtihadı birleştirme kararı.
- (12) Güzel sanatlar «insanın ruhunda bedii heyecan uyandıran güzelliklere ait sanatlardır», **Sanat Ansiklopedisi**, C. 2, İstanbul 1965, s. 668. «Güzel sanatlar hayanda heyecan ve hayranlık uyandıran sanatlardır» ve «insanların toplum hayatlarıyla yakından ilgilidir», **Hayat Ansiklopedisi**, C. 3, İstanbul, s. 1419. Güzel sanatların görevi ise bize «beğeni» kazandırmaktır (T.G. WILLIAMS: «Edebiyata Güzel Sanatlar Arasında Yer Seçimi», Çev. NEVHİS C. AŞKUN,

maktadır. TK.13/I,2. maddesinde düzenlenen güzel sanat erbabınca vücuda getirilecek müesseselerin durumu hariç bırakılırsa (13) mesleki faaliyetlerde bulunmak üzere kurulacak müesseseler, bu kavramlar içine açıkca dahil edilmiş değildirlir (14). Doktrin ve mahkeme kararları bu çeşit faaliyetlerin ticari bir karakter taşımadığı konusunda birleşmektedirler (15). Bu konuda ileri sürülen görüşleri şöylece özetlemek mümkündür: «Ticarethaneden bahsedebilmek için müessesenin mevzuunun herşeyden evvel iktisadi bir faaliyet olması lâzımdır. Bir san'at faaliyeti veya ilmî faaliyet ne kadar teşkilâtlı olursa olsun ticarethane sayılmaz (..) zira bunlarda iktisadi menfaat unsuru yoktur» (16). Öte yandan «serbest mesleki faaliyet satmak için satın alma işlemini içine almaz. Serbest meslek erbabı müşterileri yararına yaptıkları hizmetler için ücret almaktaysalar da bunlar müstahsil durumundadırlar» (17). «Bazı mesleki faaliyetlerde satmak için satın alma işlemi söz konusu ise de, böylece yapılan ticari işlemler, temel faaliyet durumundaki ticari olmayan mesleki çalışmalar tarafından yutulur ve hukuki değerlerini yitirmişlerdir» (18). Yani «bunlar mesleki faaliyete nazaran tali derecede bir unsur durumundadırlar (18a). Nihayet burada «tamamen mesleki bilgiye dayanan emeğin mahsulü» söz konusudur (19). Bu itibarla meselâ «bir dışçinin plâtin, altın, sun'î dış gibi iptidai maddeleri alıp kron, briç vesaire haline kalbetmesi hatta sun'î dış yapan birini istihdam etmesi dahi işin mahiyetini değiştirmemektedir. Dışçinin kullandığı malzemenin kıymeti pek

Gelişme, Edebiyat Dergisi, 1973, S. 1, s. 5). Güzel sanatların sağladığı beğeni türüne «estetik» denir (WILLIAMS, s. 5). Gerek bu kavram gerek kapsamı konusunda bkz. CEMİL SENA: «Güzel Sanatlar», Düşünsel Yazılardan Seçmeler, Kavramlar ve Boyutları (Düz. MAHİR ÜNLÜ), İstanbul 1977, s. 33 vd.; ADNAN TURANİ: Sanat Terimleri Sözlüğü, Ankara 1968, s. 44; Meydan Larousse, C. 10, İstanbul 1972, s. 907; Petit Larousse, Paris 1959, s. 112.

(13) Esasen bu konu incelememiz dışındadır.

(14) Bkz. 1947 tarihli içtihadı birleştirme kararı.

(15) HAMEL/LAGARDE, s. 409; 410; JAUFFRET, No. 113; BİRSEL, s. 84; JEAN GUYENOT: Cours de droit commercial, Paris 1968, s. 123; ESCARRA, s. 66; LEON JULLIOT DE LA MORANDIERE/RENE RODIERE/ROGER HOUIN: Droit commercial, T. I, quat. éd., Paris 1965, s. 35; 1947 tarihli içtihadı birleştirme kararı. Ayrıca bkz. Ticaret Kanunu gerekçesi, HALİD KEMAL ELBİR: Gerekçeli-Notlu-Sistematik Türk Ticaret Kanunu, 2. bası, İstanbul 1958, s. 26.

(16) HAYDAR ARSEVEN: Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler, İstanbul 1960, s. 8.

(17) JAUFFRET, No. 113.

(18) ESCARRA, s. 66.

(18a) HAMEL/LAGARDE, s. 411.

(19) 1947 tarihli içtihadı birleştirme kararı.

cü'zi iken bu malzemenin dış, briç kron şekline getirildikten sonra değerinin bir kaç misli artmasına rağmen alınan para kullanılan iptidai maddelerin değil bilgiye dayanan emeğin mahsulü bulunmaktadır» (20).

2. Başlıca Serbest Mesleki Faaliyetler :

A) Hekimlik : Hekimlik faaliyeti ticari olmayan bir faaliyettir (21). Veteriner hekimlerle (22) diş hekimlerinin (23) faaliyetleri için de aynı sonuç söz konusudur. 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkındaki Kanununun (24) 14/I,C. maddesi, resmi ya da serbest tabiplerle veterinerlere, bazı şartlar altında, ecza dolabı açma hakkını tanımaktadır. Doktor ve veterinerler, bu gibi durumlarda bile ticaret yapıyor telâkki edilemezler (25); zira burada söz konusu olan satmak için satın alma işlemi ticari olmayan bir mesleki faaliyetin zaruri tamamlayıcısı durumundadır (26). Başka

-
- (20) Anılan içtihadı birleştirme kararı.
- (21) JAUFFRET, No. 117; ESCARRA, s. 66; JULLIOT DE LA MORANDIERE/RODIERE/HOUIN, s. 35; RIPERT, s. 97; HAMEL/LAGARDE, s. 409; Ticaret Kanunu gerekçesi, ELBİR, s. 26. Ayrıca bkz. BİRSEL, s. 84; AKAR ÖÇAL: «Eczane ve Ecza Ticarethanelerinin Hukuki Durumları», Eskişehir Bölgesi I. Halk Sağlığı Semineri, Eskişehir 1976, s. 76 ve dipnot : 60, 69; TURGAY, s. 487; Danıştay 4. dairesinin hekimliğin bir serbest meslek faaliyeti olduğuna ilişkin kararları için bkz. TANNER GELEGEN/O. NURİ KARADAĞ/SAMET TAMER: **Vergi Anlaşmazlıklarıyla İlgili Danıştay Kararları, 1971-1972-1973**, Ankara 1974, s. 143, 147, 148.
- (22) JAUFFRET, No. 125; JULLIOT DE LA MORANDIERE/HOUIN, s. 35; RIPERT, s. 97.
- (23) JAUFFRET, No. 122; ESCARRA, s. 66; JULLIOT DE LA MORANDIERE/RODIERE/HOUIN, s. 35; RIPERT, s. 97. Ayrıca bkz. BİRSEL, s. 84. Eski Ticaret Kanununun yürürlüğü zamanına ait 1947 tarihli içtihadı birleştirme kararı bu konuda şunları ihtiva etmektedir: (. .) Kânun vaznı, dişçiliğin bir sanattan ve âdi yani medeni bir muameleden ibaret olduğunu 19 cu maddede açıklamış gibidir (. . .). Ayrıca bkz. YTD. 6-6-1930 gün ve 1096 sayılı kararı, M. ŞAHAP ARIÇ: **Yargıtay İctihatlarına Göre Haşiyeli Ticaret Kanunu**, İstanbul 1946, No. 101. Ancak Ticaret Kanununumuzun 13/I.2. maddesinde güzel sanatlardan söz edilmekte olması sebebiyle (Eski Ticaret Kanununun 19. maddesi yalnızca sanatkârdan söz etmekte idi) bugün için artık dişçilikle ilgili olarak anılan içtihadı birleştirme kararından yararlanmak imkânı kalmamıştır. Dişçilik bir güzel sanat kolu değildir, bkz. bu inceleme, dipnot: 12 ve III.
- (24) RG. 24-12-1953 - 8591.
- (25) GUYENOT, s. 123; ESCARRA, s. 66; RIPERT, s. 97; anılan içtihadı birleştirme kararı. Doktrin, hastaları dışındaki şahıslara ilaç, alet vs. satan doktorların bu davranışlarının ticari bir işlem olarak sayılması gerektiğini ifade etmektedir; bkz. ESCARRA, s. 66; JAUFFRET, No. 119, 112, 124; GUYENOT, s. 123; SAINT-ALARY, No. 173, 175, 176. Yargıtay da bu görüştedir; bkz. anılan 1947 tarihli içtihadı birleştirme kararı.
- (26) JAUFFRET, No. 113, 122; ÖÇAL, s. 76; HAMEL/LAGARDE, s. 410, 411; ESCARRA, s. 66.

bir deyişle, bir mesleki faaliyete bağlılık, ticari muamele vasfının kaybolması sonucunu doğurmuştur (27). Ancak doktorun, izin almak suretiyle, özel hastahane açması (28) halinde bir ticari işletme ortaya çıkar (TK. 12/I,6) (29). Aynı şekilde, doktrin 15-20 uzmanı kendi nam ve hesabına çalıştıran bir doktorun TK.13/II. maddesi gereğince bir ticari işletme sahibi olduğunu kabul etmektedir (30).

B) Mimarlık ve Mühendislik : Mimarlık ve Mühendislik faaliyeti de kural olarak ticari nitelik taşımaz (31); zira bu çeşit faaliyetin özelliğini, plân çizmek ve çalışmaların gidişine nezaret etmekten ibarettir (32). Ancak müteahhitlik (TK.12/I,3) yapan mimarın faaliyeti (33) bundan ayrıık olduğu gibi, birçok

-
- (27) GUYENOT, s. 123. Ayrıca bkz. ESCARRA, s. 66.
- (28) Bkz. 2219 sayılı Hususi Hastahaneler Kanunu (RG. 5-6-1933 - 2419), Mad. 3.
- (29) Bkz. JULLIOT DE LA MORANDIERE/RODIERE/HOUIN, s. 35; ESCARRA, s. 66; JAUFFRET, No. 120; RIPERT, s. 97; HAMEL/LAGARDE, s. 411; Ticaret Kanunu gerekçesi, ELBİR, s. 26.
- (30) HAYRİ DOMANIÇ: Ticaret Hukukunun Umumi Esasları, İstanbul 1970, s. 66; JULLIOT DE LA MORANDIERE/RODIERE/HOUIN, s. 35; TURGUT S. EREM: Ticaret Hukuku Prensipleri, II, Ticari İşletme, Beşinci baskı, İstanbul 1973, s. 54.
- (31) ESCARRA, s. 66; SAINT-ALARY, No. 177; JULLIOT DE LA MORANDIERE/RODIERE/HOUIN, s. 35; JAUFFRET, No. 129; RIPERT, s. 97; HAMEL/LAGARDE, s. 409; TURGAY, s. 487; YTD. 15-6-1945 gün ve K.1449 sayılı kararı: «Mimar olan dâvacının dâvalıya bina projesi ve betonarme hesaplarını yapması ve projeyi fenni sorumluluğu altında belediyeye tasdik ettirmesi âdi işlerden olup (. .)», ARIÇ, No. 105; YTD. 9-9-1940 gün ve K.1894 sayılı kararı: «Suyun tevzi şebekelerine ait etütlerin yapılması ve projelerinin ve ihzarı husulardan mütevellit olmasına nazaran hâdise (. .) ticari mahiyette değildir», ARIÇ, No. 104; TYD. 25-11-1943 gün ve K.2173 sayılı kararı: «Hâdise Rize ve Amasya kasabalarındaki muayyen sahaların hartalarını alınması hakkında mezkûr şehirler belediyeleriyle akit ile diğer mukaveleler ve şartnameler hükümleri dairesinde her iki kasabanın yalnız zemin üzerindeki nirengi ve bilûmum ameliyetini aralarında ayrıca akdettirklere mukavelede yazılı şartlarla dâvalıya vermesinden ibaret olup (. .) hâdise umuru âddiyeden bulunmuş olduğu halde (. .)», ARIÇ, No. 102; YTD. 21-1-1944 gün ve E.1270/K.173 sayılı kararı: «Arazi haritasının yapılması ticari bir iş değildir», HASAN HALİS SUNGUR/M. KÂMİL BORAN: Türk Ticaret Kanunu Şerhi ve Tatbikatı ve İlgili Mevzuatı, I, Ticari İşletme, İstanbul 1957, No. 707; D4D. 27-1-1961 gün ve E.58—1430/K.61—202 sayılı kararı (kontrol mühendisliği hakkında), TURGAY, No. 569; D4D. 18-11-1961 gün ve E.58—5921/K.61—3362 sayılı kararı (proje tanzimi ve inşaata nezaret hakkında), TURGAY, No. 574; D4D. 15-3-1963 gün ve E.5656/K.63—1004 sayılı kararı (topoğrafçılık hakkında), TURGAY, No. 580; D4D. 23-3-1963 gün ve E.59-2418/K.63—1093 sayılı kararı (proje işleri hakkında), TURGAY, No. 613.
- (32) RIPERT, s. 97.
- (33) RIPERT, s. 97; JAUFFRET, No. 129; ESCARRA, s. 66; SAINT-ALARY, No. 184.

uzmanın çalıştığı bir mühendislik bürosu da ticari bir işletme niteliğindedir (TK. 13/II) (34).

C) Avukatlık : Bir kamu hizmet iolan (35) avukatlık faaliyeti de adi işler arasında yer almaktadır (36). Avukatlık Kanununun 44. maddesi birden çok avukatın çalışmalarını bir «ortak avukat bürosu» şeklinde bireştirmesi halinde yapılan işin yine serbest meslek faaliyeti olacağı, bunun ticari sayılamayacağını hükme bağlamıştır (37).

D) Muhasebecilik : Bağımsız çalışan muhasebecilerin faaliyeti de bir mesleki faaliyet olduğundan, bunlar da ticari işler arasında yer almazlar (38). Ancak yanında kendi nam hesabına uzman çalıştıran muhasebeciler TK.13/II geerğince ticari işletme sahibi olarak kabul edilirler (39).

-
- (34) DOMANİÇ, s. 66. Türk hukukunda, mimari proje ve etüt bürolarının TK.13/ I,2'ye göre ticari işletme sayılması gerektiğini ileri sürenler hayli fazladır, bkz. EREM, s. 54; NECDET ÖZDEMİR: *Türk Ticaret Hukuku*, Ankara 1971, s. 21; SAİT KEMAL MİMAROĞLU: *Ticaret Hukuku*, Birinci Cilt, İşletme Hukuku, İkinci baskı, Ankara 1970, s. 150. Bu düşünce mimarlığın bir güzel sanat faaliyeti olarak kabul edilmekte olmasına (bkz. dipnot: 12) dayanmaktadır. Ancak genel olarak mühendislik büroları için bu düşünceye katılmak mümkün olamamaktadır, zira bu kavrama, mimarlık faaliyeti içine girmeyen öteki çeşit faaliyetler de girmektedir. Ayrıca karşı. YAŞAR KARAYALÇIN: *Ticaret Hukuku*, I, Giriş-Ticari İşletme, Üçüncü baskı, Ankara 1968, s. 168: «TK. 13 dolayısıyla (...) sadece fikir emeğiyle ilgili iktisadi işletmeler ticari işletme hükümlerine tabi olabilirler (.. proje ve etüt büroları vs.)».
- (35) 1136 sayılı Avukatlık Kanunu (RG. 7-4-1969 - 13168), Mad. 1/1.
- (36) JAUFFRET, No. 114; HAMEL/LAGARDE, s. 409; BİRSEL, s. 84; JULLIOT DE LA MORANDIERE/RODIERE/HOUIN, s. 39; RIPERT, s. 96-97; SAINT-ALARY, No. 320; TURGAY, s. 487. Ayrıca bkz. D4D. 15-5-1964 gün ve E. 60—2516/K. 64—2419 sayılı kararı, TURGAY, No. 619.
- (37) Bu sebeple avukatlık büroları, meselâ mühendislik bürolarının aksine, TK. 13/II'ye göre ticari işletme kabul edilemez. Avukatlık Kanununun 44. maddesi hükmü, bu sebeple, TK. 13/II'ye bir istisna sayılabilir, bu konuda bkz. DOMANİÇ, s. 66 dipnot: 4. Ayrıca bkz. BİRSEL, s. 84: «(...) avukatlar topluluğunun meydana getirdiği yazıhanenin iş hacmi ve teşkilatı ne kadar büyük olursa olsun, bunun bir ticari işletme sayılmasına imkân yoktur».
- (38) RIPERT, s. 97; JULLIOT DE LA MORANDIERE/RODIERE/HOUIN, s. 35; JAUFFRET, No. 116; TURGAY, s. 487. Danıştay kararları ile ilgili olarak bkz. TANER GELEGEN ve arkadaşları: *Danıştay Dördüncü Daire Kararları, 1969-11970-1971*, Ankara 1971, s. 66; GELEGEN/KARADAĞ/TAMER, s. 140. Muhasebecilerin esnaf ya da tacir sayılamayacakları ile ilgili olarak bkz. D30. 20-9-1974 gün ve E. 418/K. 456 sayılı kararı, *Danıştay Dergisi* 1975, S. 18-19, s. 235.
- (39) DOMANİÇ, s. 66.

E) Noterlik : Bir kamu hizmeti (40) olan noterlik faaliyeti de bir ticari faaliyet değildir (41).

F) Serbest Öğretmenlik : Bağımsız olarak ders veren öğretmenlerin faaliyeti de serbest meslek faaliyeti olduğundan (42) bu çeşit faaliyetlerde bulunan öğretmenler de ticari bir işlem yapıyor sayılmazlar. Ancak özel mektep işletmesi halinde (43) bir ticari işletme söz konusu olur (TK. 12/I,6; 11/I).

G) Eczacılık : Eczacılık da mutlaka ticari bir muameleyi kapsayan bir faaliyet niteliği taşımamaktadır (44). Bu sebeple bir eczacının meselâ bir tıbbi ve ispençiyari mevat ve müstahzarat analiz lâbaratuvarı işletmesi (45) de ticari bir faaliyet değildir (46). Ancak bir eczane işleten eczacının faaliyeti bir ticari faaliyettir; zira eczane bir ticarethane binnetice bir ticari işletme durumundadır (47).

III. SONUÇ

Ticaret Kanunumuz açıkça mesleki faaliyetlerden söz etmemiş dolayısıyla de serbest mesleki faaliyetlerin yapıldığı müesseselerin niteliği de açıkça ortaya konulmamıştır. Ancak müzisyenlik, sairlik, heykeltraşlık, ressamlık, gravürcülük, mimarlık gibi (48) güzel sanat kavramı içine giren bazı serbest meslek faaliyetleri (49) TK. 13/I,2. maddesindeki ibare nedeniyle bu maddenin kapsamına dahil olmuş bulunmaktadırlar. Serbest mesleki faaliyetlerin yürü-

(40) 1512 sayılı Noterlik Kanunu (RG. 5-2-1972 - 14090).

(41) BİRSEL, s. 84; JULLIOT DE LA MORANDIERE/RODIERE/HOUIN, s. 39; D4D. 16-3-1972 gün ve E. 71—2527/K.72—1622 sayılı kararı, GELEGEN/KARADAĞ/TAMER, s. 144.

(42) JULLIOT DE LA MORANDIERE/RODIERE/HOUIN, s. 35; RIPERT, 97: «Öğretmenlerin faaliyeti bir serbest meslek faaliyetidir (...)», JAUFFRET, No. 130. Ayrıca bkz. HAMEL/LAGARDE, s. 409.

(43) Bkz. 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu (RG. 18-6-1965-12026), Mad. 4 vd.

(44) JAUFFRET, No. 126.

(45) Bkz. 6197 sayılı kanun, Mad. 1.

(46) JAUFFRET, No. 126.

(47) ÖÇAL, s. 67.

(48) Bkz. Sanat..., s. 668; Petit..., s. 112; Meydan..., s. 907; WILLIAMS, s. 5 vd.; SE-NA, s. 33 vd.; TURANI, s. 44; Hayat..., s. 14-19.

(49) Ses sanatkarları ile ilgili Danıştay kararı için bkz. D4D. 20-12-1969 gün ve E.2585/K.6281 sayılı kararı, GELEGEN ve arkadaşları, s. 66; radyo programı ve spor hazırlayıcıları ile ilgili olarak bkz. D4D. 9-12-1972 gün ve E.71—7580/K. 72—7356 sayılı kararı, GELEGEN/KARADAĞ/TAMER, s. 143.

tüldüğü müesseseler, kural olarak, ticari işletme sayılmaz; bu sebeple bu çeşit faaliyetler de birer ticari faaliyet olarak kabul edilmezler. Mimarlık, bir güzel sanat branşı olarak, TK.13/I,2; ötekiler de (50) TK. 13/II'deki hüküm sebebiyle, istisnaen, ticari işletme sayılırlar.

(50) Avukatlık hariç, bkz. bu inceleme, dipnot: 37.